

Список літератури:

1. Дудинець Л.А., Верней О.Є. Фінансова інклюзивність та її детермінанти // Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine, 2018 Випуск 2 (130) – 8-13с.
2. Луців Б. FinTech в системі фінансової інклюзивності // Світ фінансів 4(57), 2018, ISSN 1818-5754 – 110-120с.
3. Науменкова С. Фінансова інклюзивність: економічний зміст та підходи до вимірювання. // Актуальні проблеми економіки №4 (166), 2015. – 363-371с.
4. Global Financial Inclusion (Global Findex) Database 2017. Development Research Group, Finance and Private Sector Development Unit – World Bank. October 30, 2018. (Режим доступу: <https://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/3236/study-description>).

Радіонова А.С.

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,
аспірантка кафедри економічної теорії

ЦИФРОВА ДОВІРА І ЕКОНОМІЧНА НЕРІВНІСТЬ

В умовах інформаційної економіки формується таке поняття як довіра стосовно нового об'єкту/-ів — пристроїв та інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій (далі — ІКТ), які вбудовуються у продукти та послуги, а отже, мають неабияке значення для основних виробничих процесів і сервісу та для процесу особистого споживання цих продуктів та послуг. У Кембриджському словнику «довіра» трактується як впевненість у тому, що хтось хороший і чесний не заподіє вам шкоди, або в тому, що щось є безпечним і надійним [1]. Тому під цифровою довірою будемо розуміти впевненість у безпечності та надійності створюваних суспільством цифрових технологій та інновацій.

1. Цифрова довіра виникає по відношенню до цифрових пристроїв і технологій, ступеню їх розвитку, сфери застосування (мережі Інтернет) та тих благ, які вони пропонують: змісту інформації, даних, процесів, систем, засобів управління тощо. У той же час цифрова довіра визначається рівнем обізнаності та поінформованості про технології, їх безпечністю, які набуваються з освоєнням і досвідом використання технологій, з отриманням знань про цифрові технології, завдяки аналізу цифрового середовища, де вони використовуються, та корисності, яку вони створюють. Проявляється цифрова довіра у зміні взаємодії (поведінці) користувачів з цифровою екосистемою [2] (сукупність служб, компаній, органів управління, які у відносинах з користувачами послуговуються пристроями та технологіями, що гарантуються підприємствами-розробниками та урядом — гарантами цифрової довіри), посилюється довіра всебічними заходами з кібербезпеки.

2. Більша цифрова довіра сприяє більшій інклюзії користувача (будь-якого суб'єкта економічної системи) у цифрову реальність і навпаки. Наявність у суспільстві оберненого поняття «цифрової недовіри» позбавляє суб'єктів запропонованих суспільством можливостей, змушує їх уникати досягнень наукового прогресу через побоювання понести збитки у більшому розмірі ніж запроповані вигоди або через відсутність цифрових навичок/острахау їх не освоїти. Менша впевненість у цифрових розробках ототожнюється з невизначеністю і новими ризиками, а її укріпленням займаються гаранті цифрової довіри — через просвітництво/рекламу, навчання, освіту, ознайомлення з технологіями та досвідом інших суб'єктів, їх перевагами, цінністю при використанні, формуючи одночасно певний рівень цифрових навичок (базовий, стандартний чи спеціальний /програмування/).

3. Цифрові технології розширюють можливості для всіх, змінюють середовище взаємодії економічних суб'єктів. Так, *домогосподарства* завдяки технологіям поліпшують якість і рівень життя, отримують якісні державні, інформаційні, фінансові, освітні, консультаційні (у тому числі і медичні), комерційні та інші сервісні послуги швидше, при менших зусиллях, економлячи час,

завдяки особливим цифровим навичкам віддалено працюють, високо цінуються роботодавцями та можуть примножувати свої активи тощо; *підприємства* — змінюють витрати і результати своєї діяльності через успішність цифрових чи технологічних проєктів, трансформують бізнес-структури, захищають власну, партнерську, користувацьку інформацію та активи, вчать управляти невизначеністю, породжену впровадженням автоматизації і штучного інтелекту, краще керують технологічними ризиками, впливають на свою конкурентоспроможність на ринку [3], *держава* — якісніше надає адміністративні послуги, прогнозує і моделює альтернативи перед прийняттям раціональних рішень, опираючись на технології, спілкується з громадянами і точніше враховує їх інтереси при формуванні політики, утверджується у глобальній конкурентоспроможності. Різний рівень цифрової довіри визначає міру використання (кількісну і якісну) цифрових технологій і доступ до них, а отже, і різний рівень [розширення] можливостей для різних суб'єктів, породжуючи/поглиблюючи тим самим і цифрову, і економічну нерівність для інших.

4. Цифрова довіра виступає підґрунтям інформаційної економіки, але одночасно породжує суперечності між суб'єктами не лише одного рівня, коли одні користуються ІКТ, а інші — не користуються або послуговуються ними у меншій мірі через низку причин, а й між суб'єктами різних рівнів — коли позитивні для одних зміни перетворюються на негативні ефекти та ризики для інших. Наприклад, можливості підвищити автоматизацію на підприємствах мають великі компанії, для менших компаній це — виклик їх конкурентоспроможності, а для працівників, вивільнених внаслідок автоматизації, це — виклик їх компетентностям та робочим місцям у майбутньому, як наслідок — зменшення їх доходів, втрата роботи, необхідність перенавчання, для держави — зростання структурного безробіття і нерівності у суспільстві у середньостроковій перспективі. Крім того, надмірна цифрова довіра може спричинити абсолютне і необмежене покладання на цифрові технології й алгоритми у цілому ряді явищ та процесів, що в деяких випадках може зіграти злий жарт із суспільством (наприклад, арифметичні розрахунки і калькулятор, необхідність писати і потреба у наборі тексту на клавіатурі, необхідність навчання і автоматизація, навички пошуку інформації та голосові асистенти та ін.).

5. Цифрова довіра — поняття суб'єктивне, яке складно виміряти. Проте можна говорити про її зростання чи зменшення на основі використання у суспільстві відповідних пристосувань/інновацій, технологій та наданих цифрових послуг. При цьому мова може йти про зміну кількості вироблених інформаційних товарів та послуг, зміну інформаційного розриву через розширення/звуження доступу та реалізації населенням більшої чи меншої кількості шансів для поліпшення свого життя, а отже, і вплив на економічну нерівність.

Отже, цифрова довіра як феномен інформаційної економіки може одночасно виступати передумовою формування економічної нерівності населення, проявляючись як обернено залежна категорія. Її зміцнення обіцяє свободу у цифровому світі, але і потребує відповідальності з боку її гарантів.

Список літератури:

1. Cambridge University Press. 2020. Cambridge Dictionary. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/>
2. The Fletcher School of Law and Diplomacy, Tufts University. 2017. How Competitiveness and Trust in Digital Economies Vary Across the World. Executive Summary. Retrieved from <https://sites.tufts.edu/digitalplanet/research/executive-summary/>
3. PricewaterhouseCoopers (PwC). 2014. Building Digital Trust. The confidence to take risks. Retrieved from <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/risk-assurance-services/it-risk-assurance/assets/pwc-building-digital-trust-brochure.pdf>